

ZWIĄZEK FIRM
POŻYCZKOWYCH
www.zfp.org.pl

Warszawa, 05 czerwca 2014 r.

Związek Firm Pożyczkowych
ul. Krakowskie Przedmieście 79/214
00-079 Warszawa
www.zfp.org.pl
kontakt@zfp.org.pl

Pan Mariusz Haładyj
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Gospodarki

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z konsultacjami publicznymi projektu założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych przekazujemy uwagi Związku Firm Pożyczkowych.

Związek Firm Pożyczkowych to stowarzyszenie firm, udzielających szybkich, krótkoterminowych pożyczek pozabankowych za pośrednictwem internetu. Misją Związku Firm Pożyczkowych jest promowanie i egzekwowanie stosowania najwyższych standardów biznesowych oraz etycznych, dzięki którym możliwa będzie zmiana wizerunku branży pożyczek pozabankowych.

Członkowie Związku Firm Pożyczkowych reprezentują większość rynku pożyczek pozabankowych udzielanych za pośrednictwem internetu.

Z wyrazami szacunku

Prezes Zarządu Związku Firm Pożyczkowych

Opinia

w sprawie projektu założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych

Związek Firm Pożyczkowych, jako organizacja reprezentująca zrzeszone w niej niebankowe instytucje pożyczkowe udzielające kredytu konsumenckiego w internetowym kanale sprzedażowym, stara się zabierać odpowiedzialny głos w procesie stanowienia prawa w obszarze szeroko pojętego kredytu konsumenckiego, rynku finansowego oraz ochrony konsumenta. W ocenie ZFP ustawa o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (dalej: „u.i.g.”) należy do istotnych regulacji dotyczących wspomnianego obszaru. Firmy zrzeszone w ZFP w szerokim zakresie wykorzystują w procesach oceny ryzyka informacje dotyczące wiarygodności płatniczej klientów, w tym informacje gospodarcze uzyskane z biur informacji gospodarczej (dalej: „BIG-i”). W związku z powyższym ZFP uważa za swój obowiązek odnieść się do propozycji zmian zawartych w projekcie założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych z dnia 18 kwietnia 2014 r. (dalej: „Projekt Założeń”).

1. Uwagi ogólne

ZFP kierunkowo popiera wszelkie zmiany mogące prowadzić do zwiększenia dostępu kredytodawców do informacji dotyczących wiarygodności płatniczej potencjalnych kontrahentów, w szczególności konsumentów, przy zachowaniu rozsądnego poziomu ochrony praw osób, których dotyczą informacje (podmiotów danych). Oceniane z tej perspektywy propozycje zmian zawarte w Projekcie Założeń budzą istotne zastrzeżenia.

Z jednej strony **propozycje w zakresie znoszenia barier w dostępie do informacji należy uznać za fragmentaryczne i niewystarczające.** ZFP opowiada się za kompleksową systemową zmianą przepisów regulujących system wymiany informacji gospodarczej i kredytowej, która powinna obejmować w szczególności **zapewnienie wszystkim kredytodawcom konsumenckim, na równych zasadach, dostępu do jak najbardziej różnorodnych i kompletnych informacji dotyczących wiarygodności płatniczej i zdolności kredytowej konsumentów za pośrednictwem odpowiednich zewnętrznych baz danych.**

Jak słusznie podniesiono w Zielonej Księdze o systemach wymiany informacji o wiarygodności płatniczej, **jedną z głównych barier w dostępie do informacji oraz rozwoju systemu wymiany danych stanowi dualizm prawny, polegający na tym, że poszczególne zewnętrzne bazy danych funkcjonują w oparciu o odrębne przepisy**, zawarte odpowiednio w ustawie o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (w przypadku BIG-ów) lub w ustawie prawo bankowe (w przypadku instytucji, o których mowa w art. 105 ust. 4 tej ustawy, zwanych potocznie rejestrami kredytowymi lub rejestrami bankowymi). Zdaniem ZFP, w ramach oceny funkcjonowania dotychczasowych rozwiązań, należałoby zatem rozważyć zniesienie tego dualizmu, **względnie wprowadzenie rozwiązań, które zapewniłyby faktyczną wymianę informacji pomiędzy rejestrami bankowymi oraz BIG-ami** (więcej na ten temat w uwagach dotyczących wymiany informacji pomiędzy rejestrami oraz wniosku jednolitego).

Z drugiej strony **propozycje w zakresie wzmocnienia ochrony osób, których dotyczą informacje, należy uznać za nadmierne i nieproporcjonalne** w stosunku do założonego celu. W powyższym zakresie ZFP zwraca uwagę na **konieczność ważenia różnych interesów i dóbr chronionych prawem, w szczególności zaś zachowania należytej równowagi pomiędzy interesem zbiorowym i bezpieczeństwem systemu a interesem indywidualnym i prawem jednostki do prywatności**. Tylko odpowiednio zbilansowany pod tym względem system wymiany informacji może stwarzać różnicę pod względem jakościowym w obszarze oceny ryzyka kredytowego oraz przyczyniać się do wzrostu zaufania pomiędzy uczestnikami rynku, w szczególności pomiędzy instytucjami finansowymi i ich klientami. **Kluczem do budowy zaufania jest transparentność uczestników obrotu, oparta na dostępie do kompletnych, wiarygodnych i aktualnych danych, który pozwala przynajmniej częściowo wyrównać naturalną asymetrię informacyjną w relacji kredytowej pomiędzy instytucją finansową a jej klientem (konsumentem)**.

W świetle powyższych postulatów **ocena projektowanych zmian oraz ich wpływu na rynek jest raczej negatywna**. Szczegółowe uwagi i komentarze do poszczególnych propozycji zostały przedstawione w dalszej części pisma.

2. Cele regulacji

W związku z powyższym **Związek Firm Pożyczkowych popiera wskazane w dokumencie założeń cele regulacji w zakresie ułatwienia dostępu do kompleksowej informacji dotyczącej wiarygodności płatniczej, jak również umożliwiania budowania pełniejszych (kompletnych, aktualnych, wiarygodnych) baz danych o zobowiązaniach pozwalających lepiej weryfikować potencjalnych kontrahentów i prowadzących do wzrostu pewności płatniczej**, przy czym ZFP rozumie przez to wzrost

bezpieczeństwa obrotu, również w obszarze umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami.

Zupełnie **niezrozumiałe jest natomiast ograniczenie zakresu podmiotowego beneficjentów regulacji w zakresie ułatwienia dostępu do kompleksowej informacji wyłącznie do małych i średnich przedsiębiorców**. W przekonaniu ZFP z dobrodziejstw regulacji powinni korzystać, na równych prawach, wszyscy przedsiębiorcy, bez względu na skalę prowadzonej działalności, poziom zatrudnienia czy wysokość osiąganych przychodów. Jeżeli za odmiennym traktowaniem poszczególnych grup przedsiębiorców przemawia jakiś szczególnie ważny interes publiczny, to nie został on zdefiniowany w Projekcie Założeń, co może nasuwać wątpliwości co do zgodności proponowanych rozwiązań z ustawą zasadniczą. Co prawda na poziomie literalnym ze szczegółowych rozwiązań nie wynika, aby ich beneficjentami mieli być wyłącznie mali i średni przedsiębiorcy, jednakże taki sposób zdefiniowania celów regulacji w przyszłości może posłużyć jako reguła interpretacyjna podczas wykładni przepisów, w związku z czym ZFP postuluje odpowiednią zmianę w Projekcie Założeń poprzez **doprecyzowanie, że celem regulacji jest ułatwienie dostępu do kompleksowej informacji dla wszystkich przedsiębiorców**.

Jeżeli chodzi o cele regulacji w zakresie wzmocnienia ochrony dłużników przed niesłusznym wpisem do rejestru, ZFP pragnie zwrócić uwagę, że **Projekt Założeń nie zawiera wyczerpującego uzasadnienia, z którego wynikałaby rzeczywista potrzeba wprowadzenia dodatkowych mechanizmów ochrony dłużników**. W szczególności uzasadnienie nie zawiera odniesień do wyników analiz, badań, czy chociażby danych statystycznych dotyczących regulowanego problemu, tj. w szczególności reklamacji wnoszonych przez dłużników, treści podnoszonych zarzutów, wyników postępowań reklamacyjnych etc. Uzasadnia to przypuszczenie, że ocena funkcjonowania ustawy, jak również ocena skutków regulacji w powyższym zakresie nie była kompletna. Utrudnia to rzetelną ocenę rzeczywistego wpływu proponowanych rozwiązań na funkcjonowanie systemu wymiany informacji oraz realizację zasadniczego celu ustawy z 9 kwietnia 2010 r., którym było zwiększenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego (ZFP pragnie przy tym zwrócić uwagę, że przez obrót gospodarczy należy rozumieć zarówno obrót obustronnie profesjonalny, tj. obrót pomiędzy przedsiębiorcami, jak i obrót jednostronnie profesjonalny, tj. obrót pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami). Powyższe rodzi obawę, że **proponowane zmiany mogą niekorzystnie wpływać na sytuację przedsiębiorców oraz stwarzać dodatkowe bariery dla biznesu. Wydaje się to sprzeczne z misją Ministerstwa Gospodarki, którą jest „stworzenie najlepszych w Europie warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Europie”** (zgodnie z wpisem na stronach internetowych www.mg.gov.pl).

W tym kontekście warto również przywołać, jakże trafne i nie wymagające dodatkowego komentarza, spostrzeżenia zamieszczone na stronach internetowych resortu gospodarki, dotyczące

znaczenia oceny skutków regulacji w procesie stanowienia prawa: *Przyjmowane przez Państwo rozwiązania legislacyjne lub poza legislacyjne powinny realizować maksimum celów gospodarczych, środowiskowych i społecznych przy minimalnym możliwym obciążeniu podmiotów gospodarczych i społeczeństwa. Podejmowanie działania regulacyjnego jest uzasadnione w sytuacji, gdy przyjęcie aktu prawnego pozwala zapobiec niedoskonałości rynku, zostaje wybrana najmniej kosztowna forma regulacji oraz korzyści netto przewyższają koszty. W tym kontekście kluczowe znaczenie ma poprawne skonstruowanie polityki regulacji i skuteczne stosowanie w jej ramach instrumentów programowych i analitycznych, takich jak ocena skutków regulacji.*

3. Przedmiot ustawy oraz spójność z przepisami o kredycie konsumenckim

Z punktu widzenia ZFP, jako organizacji zrzeszającej firmy pożyczkowe udzielające kredytu konsumenckiego, **niezwykle istotna jest propozycja dotycząca uzupełnienia przepisów określających przedmiot u.i.g. poprzez doprecyzowanie, że informacje gospodarcze dotyczące konsumenta mogą być wykorzystywane do oceny (analizy) ryzyka kredytowego oraz oceny zdolności kredytowej konsumentów** (pkt. 14.1 Projektu Założeń). Jakkolwiek taka możliwość wynika pośrednio z przepisów ustawy o kredycie konsumenckim (dalej: „u.k.k.”), które zaliczają biura informacji gospodarczej do baz danych wykorzystywanych do oceny zdolności kredytowej konsumentów (art. 9 ust. 1 w zw. z art. 5 pkt. 15 u.k.k.), jak również z niektórych przepisów u.i.g. (w szczególności art. 24 ust. 2 i art. 26 ust. 4 u.i.g.), to w celu uniknięcia jakichkolwiek wątpliwości w tym zakresie, wskazane jest odpowiednie doprecyzowanie przepisów określających przedmiot u.i.g.

W tym kontekście ZFP pragnie zwrócić uwagę **na konieczność zapewnienia spójności pomiędzy przepisami u.i.g. oraz przepisami u.k.k.** w jeszcze jednym aspekcie. Chodzi mianowicie o obecny art. 24 ust. 2 pkt 1 u.i.g., który przewiduje, iż podmiot, który otrzymał od BIG informacje gospodarcze dotyczące konsumenta, może na podstawie tych informacji odmówić zawarcia z konsumentem umowy, której mowa w art. 14 ust. 1 u.i.g. (tj. umowy o kredyt konsumencki lub jednej z umów, o których mowa w art. 187¹ kodeksu postępowania cywilnego) lub zawrzeć tę umowę na warunkach mniej korzystnych dla konsumenta, w szczególności poprzez żądanie zabezpieczenia wierzytelności wynikających z tej umowy. Powyższe uprawnienie może być wykonane w terminie 3 dni od otrzymania informacji gospodarczych. Na tle cytowanego przepisu może zachodzić wątpliwość, jakie skutki pociąga za sobą niewykonanie przez kredytodawcę konsumenckiego uprawnienia do odmowy zawarcia umowy o kredyt konsumencki (względnie do zaproponowania konsumentowi mniej korzystnych warunków) we wskazanym terminie. W ocenie ZFP termin wskazany w art. 24 ust. 2 pkt 1 u.i.g. ma wyłącznie charakter instrukcyjny, zaś cytowany przepis nie może być interpretowany jako nakładający na kredytodawcę obowiązek zawarcia umowy z konsumentem po upływie wspomnianego terminu.

Odmienne interpretacja stanowiłaby naruszenie zasady swobody umów, której elementem jest również swoboda kontraktowania, rozumiana jako swoboda podjęcia decyzji o zawarciu lub odmowie zawarcia umowy na określonych warunkach. Należy ponadto zwrócić uwagę, że obowiązujące przepisy u.k.k. nie przewidują po stronie kredytodawców obowiązku kontraktowania, podobnie jak nie przyznają konsumentowi prawa do otrzymania kredytu. Decyzja o udzieleniu bądź odmowie udzielenia kredytu konsumenckiego ma w związku z tym charakter *stricte* biznesowy, z zastrzeżeniem pewnych wyjątków mogących wynikać z przepisów szczególnych obowiązujących niektóre kategorie kredytodawców (np. art. 70 prawa bankowego, zgodnie z którym bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy). W pozostałych przypadkach kredytodawca, który odmawia konsumentowi udzielenia kredytu w wyniku negatywnej oceny zdolności kredytowej na podstawie informacji otrzymanych z zewnętrznej bazy danych, posiada względem konsumenta wyłącznie obowiązki informacyjne określone w art. 10 u.k.k.

W związku z powyższym ZFP postuluje zmianę cytowanego przepisu poprzez **wykreślenie 3-dniowego terminu, w którym podmiot, który otrzymał informacje gospodarcze dotyczące konsumenta, może odmówić zawarcia umowy lub zawrzeć umowę na mniej korzystnych warunkach**, względnie poprzez zawężenie jego zakresu zastosowania wyłącznie do umów, o których mowa w art. 187¹ k.p.c. Po zmianach cytowany przepis art. 24 u.i.g. powinien brzmieć następująco (w zależności od przyjętego rozwiązania):

Wersja I

Art. 24. 1. Podmiot, który zawarł z biurem umowę o ujawnianie informacji gospodarczych, może wystąpić do biura o ujawnienie informacji gospodarczych o zobowiązaniach dłużnika będącego konsumentem, jeżeli posiada jego upoważnienie. Upoważnienie jest ważne nie dłużej niż 30 dni od dnia jego udzielenia.

2. Podmiot, o którym mowa w ust. 1, może odmówić zawarcia umowy, o której mowa w art. 14 ust. 1 pkt 1, lub zawrzeć taką umowę na warunkach mniej korzystnych, w szczególności przez żądanie zabezpieczenia wiarygodności wynikających z tej umowy:

1) w przypadku gdy dłużnik będący konsumentem odmówi udzielenia upoważnienia, o którym mowa w ust. 1, lub

2) na podstawie informacji gospodarczych otrzymanych od biura lub danych udostępnionych przez instytucje utworzone na podstawie art. 105 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe lub przez instytucje, o których mowa w art. 9, ~~w terminie 3 dni roboczych od dnia ich otrzymania.~~

Wersja II

Art. 24. 1. Podmiot, który zawarł z biurem umowę o ujawnianie informacji gospodarczych, może wystąpić do biura o ujawnienie informacji gospodarczych o zobowiązaniach dłużnika będącego konsumentem, jeżeli posiada jego upoważnienie. Upoważnienie jest ważne nie dłużej niż 30 dni od dnia jego udzielenia.

*2. Podmiot, o którym mowa w ust. 1, może odmówić zawarcia umowy, o której mowa w ~~art. 14 ust. 1 pkt 1~~ **art. 187¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego**, lub zawrzeć taką*

umowę na warunkach mniej korzystnych, w szczególności przez żądanie zabezpieczenia wierzytelności wynikających z tej umowy:

- 1) w przypadku gdy dłużnik będący konsumentem odmówi udzielenia upoważnienia, o którym mowa w ust. 1, lub
- 2) na podstawie informacji gospodarczych otrzymanych od biura lub danych udostępnionych przez instytucje utworzone na podstawie art. 105 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe lub przez instytucje, o których mowa w art. 9, w terminie 3 dni roboczych od dnia ich otrzymania.

4. Ochrona konsumenta

W ocenie ZFP **skuteczne mechanizmy ochrony osób, których dotyczą informacje, stanowią nieodzowny element zrównoważonego systemu wymiany informacji dotyczących wiarygodności płatniczej. Jednakże niektóre aktualnie obowiązujące przepisy u.i.g. przewidują nadmierną ochronę konsumentów, stanowiąc w istocie barierę w dostępie do informacji oraz przeszkodę na drodze do realizacji celów regulacji w zakresie wzmocnienia bezpieczeństwa obrotu.** W szczególności chodzi o przepis art. 24 ust. 1 u.i.g., zdanie drugie, określający 30-dniowy termin ważności upoważnienia, którego udzielenie jest wymagane, aby kredytodawca mógł wystąpić do BIG z wnioskiem o ujawnienie dotyczących go danych. Ustanowiony termin w praktyce oznacza brak możliwości udzielenia upoważnienia długoterminowego, pomimo iż bardzo często jest to uzasadnione, zwłaszcza w przypadku, gdy konsument zawiera z kredytodawcą umowę o kredyt na czas nieoznaczony lub umowę o kredyt odnawialny, w ramach której może on wielokrotnie uzyskiwać finansowanie bez konieczności zawarcia nowej umowy.

Konieczność odnawiania upoważnienia udzielonego przez konsumenta co 30 dni generuje istotne i niepotrzebne koszty dla kredytodawcy. Należy również zwrócić uwagę na treść art. 43 ust. 1 u.k.k., zgodnie z którym przepisem kredytodawca uprawniony jest do wypowiedzenia umowy o kredyt odnawialny w przypadku niedotrzymania przez konsumenta zobowiązań dotyczących warunków udzielenia tego kredytu określonych w umowie oraz negatywnej oceny zdolności kredytowej konsumenta. Niedotrzymanie przez konsumenta warunków umowy, w szczególności ustalonego terminu spłaty kredytu, jest sygnałem ostrzegawczym, który uzasadnia ponowne przeprowadzenie oceny zdolności kredytowej, w szczególności w celu ustalenia, czy konsument nie zalega ze spłatą zobowiązań na rzecz innych podmiotów. Jeżeli jednak termin spłaty kredytu jest dłuższy niż 30 dni, to w takiej sytuacji kredytodawca nie będzie mógł zwrócić się do BIG o ujawnienie informacji o zobowiązaniach konsumenta z uwagi na brak upoważnienia (ze zrozumiałych względów konsument w większości przypadków nie będzie zainteresowany w odnowieniu upoważnienia).

ZFP pragnie zwrócić uwagę, że **tego rodzaju regulacja stanowi ewenement na tle całego systemu polskiego prawa.** Jakkolwiek stosunkowo liczne ustawy szczególne wymagają udzielenia przez osobę,

której dotyczą określone kategorie danych, zgody na przetwarzanie tych danych (przykładem może być przepis art. 104 ust. 3 prawa bankowego, który uzależnia możliwość ujawnienia przez bank informacji objętych tajemnicą bankową osobom trzecim od uzyskania pisemnego upoważnienia osoby, której dotyczą te informacje), to żaden z tych przepisów nie wprowadza ograniczeń czasowych jeżeli chodzi o ważność udzielonej zgody (upoważnienia). W tym zakresie zastosowanie znajduje **ogólna zasada, iż zgoda osoby fizycznej na przetwarzanie jej danych może być w każdym czasie odwołana** (art. 7 pkt. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, dalej „u.o.d.o.”). W ocenie ZFP żaden interes prawny nie przemawia za tym, aby ta sama osoba fizyczna była mocniej chroniona jako konsument na podstawie przepisów u.i.g. niż jako klient banku na podstawie przepisów prawa bankowego. W związku z powyższym ZFP postuluje wykreślenie zdania drugiego w art. 24 ust. 1 u.i.g.

5. Historia płatnicza

Jak słusznie wskazuje się w dokumencie założeń, **systemy wymiany informacji o zobowiązaniach służą ograniczaniu ryzyka kredytowego i opierają się przede wszystkim na sprawdzaniu historii płatniczej (rozumianej również jako historia kredytowa) potencjalnego kontrahenta**. Historia kredytowa ma szczególne znaczenie dla oceny wiarygodności płatniczej osoby fizycznej. W tym kontekście **zasługuje na poparcie propozycja dotycząca zmiany modelu przetwarzania informacji gospodarczych, polegającej na zastąpieniu obowiązku usuwania informacji gospodarczych po spłacie zobowiązania obowiązkiem ich archiwizowania** (pkt. 12 Projektu Założeń).

Jednakże w ocenie ZFP zbyt wąsko określono sposoby wykorzystania informacji archiwalnych przez BIG. W szczególności niezrozumiałe jest, dlaczego przewiduje się, że BIG będą mogły wykorzystywać do sporządzania modeli predykcyjnych (scoringowych) wyłącznie informacje archiwalne dotyczące podmiotów niebędących konsumentami (przedsiębiorców), podczas gdy informacje archiwalne dotyczące konsumentów będą mogły być wykorzystane przez BIG wyłącznie do opracowania modeli statystycznych. Scoring kredytowy jest zautomatyzowaną metodą oceny wykorzystywaną głównie w procesach decyzyjnych dotyczących udzielenia kredytu konsumentowi. Posiada on znacznie mniejsze znaczenie dla weryfikacji partnerów biznesowych.

Co więcej, w związku z tym, że istotna większość instytucji finansowych posługuje się podczas analizy ryzyka kredytowego oraz oceny zdolności kredytowej konsumentów własnymi modelami scoringowymi, w ocenie ZFP **należy umożliwić BIG udostępnianie informacji archiwalnych dotyczących konsumentów (rozumianych jako informacje o spłaconych zobowiązaniach) kredytodawcom do celów związanych z analizą ryzyka kredytowego i oceną zdolności kredytowej**. Należy zwrócić uwagę, że ustawodawca nie przewidział podobnych ograniczeń jeżeli chodzi o możliwości przechowywania

i wykorzystania informacji o spłaconych (wygaśniętych) zobowiązaniach w odniesieniu do baz danych prowadzonych przez instytucje, o których mowa w art. 105 ust. 4 prawa bankowego (bankowych rejestrów kredytowych). W szczególności **rejstry bankowe mogą przetwarzać oraz udostępniać bankom oraz instytucjom ustawowo upoważnionym do udzielania kredytów informacje dotyczące spłaconych zobowiązań klienta banku do celów związanych z analizą ryzyka kredytowego oraz oceną zdolności kredytowej przez okres 5 lat po spłacie zobowiązania.**

Nie można zapominać, że **firmy pożyczkowe dokonują oceny zdolności kredytowej konsumentów na zasadach zbliżonych do banków**, albowiem obowiązek taki nakłada na nie ustawa o kredycie konsumenckim. W związku z powyższym Ministerstwo Finansów zaproponowało, aby firmy pożyczkowe mogły uzyskać dostęp do informacji o zobowiązaniach bankowych konsumentów zgromadzonych w rejestrach bankowych, w tym do historii kredytowej (projekt założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym, ustawy prawo bankowe i niektórych innych ustaw, zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 8 maja 2014 r.). Należy zauważyć, że powyższa zmiana nie jest kompletna ani wystarczająca, albowiem **w ocenie zdolności kredytowej konsumentów dokonywanej przez firmy pożyczkowe znacznie większe znaczenie od informacji o zobowiązaniach konsumenta zaciągniętych wobec banków mają zobowiązania zaciągnięte wobec podmiotów spoza sektora bankowego**, w szczególności wobec innych firm pożyczkowych, operatorów telekomunikacyjnych, dostawców mediów i innych. Dotyczy to także historii płatniczej (historii kredytowej) konsumenta w zakresie tych zobowiązań. W związku z tym **niezbędne jest, aby kredytodawcy konsumenci mogli uzyskiwać dostęp do historii płatniczej konsumenta zgromadzonej w BIG w celu wywiązania się z obowiązku oceny zdolności kredytowej konsumentów.**

Brak takiej możliwości istotnie zwiększa ryzyko związane z udzieleniem kredytu, co ostatecznie wpływa na zwiększenie kosztów ponoszonych przez konsumenta. Należy zwrócić uwagę, że obniżenie tych kosztów jest jednym z głównych celów, któremu mają służyć zmiany zawarte we wspomnianym projekcie założeń opracowanym przez MF, obejmujące m.in. wprowadzenie limitu całkowitego kosztu kredytu konsumenckiego. W przekonaniu ZFP cel ten mógłby zostać osiągnięty również innymi środkami niż administracyjnoprawna ingerencja w politykę cenową prywatnych podmiotów, zaś jednym z tych środków powinno być właśnie stwarzanie warunków do ograniczania ryzyka kredytowego poprzez zapewnienie kredytodawcom dostępu do kompleksowej informacji dotyczącej wiarygodności płatniczej konsumenta.

Równocześnie, w celu zapewnienia, że informacje archiwalne dotyczące konsumentów będą wykorzystane wyłącznie do usprawiedliwionych, zgodnych z prawem celów, należy rozważyć wprowadzenie zasady, że informacje archiwalne dotyczące konsumentów mogą być udostępniane

przez BIG wyłącznie podmiotom ustawowo obowiązanych do oceny zdolności kredytowej (analogicznie do zakresu podmiotów zwolnionych z obowiązku usuwania informacji otrzymanych od BIG po upływie 90 dni od ich otrzymania, określonego w art. 26 ust. 4 ustawy).

6. Wymiana informacji pomiędzy rejestrami

W ocenie ZFP na poparcie zasługuje dążenie regulatora do zapewniania wymiany informacji pomiędzy biurami informacji gospodarczej w celu zapewnienia przedsiębiorcom dostępu do kompleksowej informacji dotyczącej wiarygodności płatniczej potencjalnych kontrahentów. Należy jednak zauważyć, że zaproponowane rozwiązanie jest zaledwie fragmentaryczne, albowiem obejmuje wyłącznie wymianę informacji pomiędzy BIG-ami. W ocenie ZFP **nie jest możliwe stworzenie zintegrowanego systemu wymiany informacji dotyczących wiarygodności płatniczej bez uwzględnienia w tym systemie rejestrów bankowych**, w szczególności największego z nich, tj. Biura Informacji Kredytowej S.A. (dalej: „BIK”). W uzasadnieniu omawianej propozycji trafnie zwrócono uwagę, że w obecnym stanie prawnym BIK może wymieniać się informacjami z BIG-ami, jednak tego nie robi. W celu zapewnienia, że taka wymiana dojdzie do skutku, w ocenie ZFP uzasadnione byłoby **nałożenie na rejestry bankowe obowiązku wymiany informacji z BIG-ami na analogicznych zasadach jak zaproponowane w Projekcie Założeń w odniesieniu do wymiany informacji pomiędzy BIG-ami**.

7. Ochrona dłużnika

ZFP z niepokojem dostrzega, iż **proponowane rozwiązania w obszarze szeroko pojętej ochrony dłużników mogą prowadzić do zachwiania koniecznej równowagi pomiędzy ochroną słusznych praw osób, których dotyczą informacje a bezpieczeństwem obrotu oraz realizacją ustawowych obowiązków kredytodawców** (odbiorców informacji z BIG). W szczególności proponowane ograniczenia dotyczące możliwości udostępniania informacji gospodarczych dotyczących zobowiązań przedawnionych mogą doprowadzić do poważnego osłabienia informacyjnej funkcji BIG. Stałoby to w sprzeczności z obowiązkami kredytodawców konsumenckich w zakresie oceny zdolności kredytowej konsumentów, nałożonymi przez dyrektywę 2008/48/WE oraz przepisy ustawy o kredycie konsumenckim. Informacje o przedawnionych zobowiązaniach posiadają istotne znaczenie z punktu widzenia oceny wiarygodności płatniczej potencjalnego kontrahenta, zwłaszcza konsumenta. Projektodawcy zdają się mieć świadomość tego faktu, pisząc w uzasadnieniu projektu założeń, iż *informacja o ciążących na dłużniku zobowiązaniach przedawnionych ma istotne znaczenie gospodarcze, pozwala na ocenę zachowań płatniczych dłużnika* (s. 11). W kontekście tego stwierdzenia propozycja zmierzająca do ograniczenia możliwości udostępniania informacji o tych zobowiązaniach wydaje się całkowicie niezrozumiała. **Należy podkreślić, że informacje o przedawnionych zobowiązaniach mogą być przetwarzane w rejestrach bankowych bez żadnych**

ograniczeń. Biorąc pod uwagę zbliżony cel funkcjonowania obu rodzajów rejestrów (rejestry bankowe i BIG-i) w obszarze oceny ryzyka kredytowego, wydaje się, iż brak uzasadnienia do takiego różnicowania ich sytuacji jeżeli chodzi o możliwości przetwarzania danych (podobieństwa tego nie uchyla fakt, że ocena ryzyka przeprowadzana przez banki realizuje dodatkowy cel, którym jest ochrona depozytów, albowiem banki mogą przeprowadzać ocenę ryzyka również na podstawie informacji z BIG-ów; jest to zgodne z zaleceniami KNF, zawartymi w znowelizowanej rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych z lutego 2013 r.).

Z drugiej strony informacja o tym, że możliwość dochodzenia określonego roszczenia jest kwestionowana przez dłużnika w oparciu o podniesiony zarzut przedawnienia może być istotna dla oceny zdolności kredytowej konsumenta. Dlatego też ZFP proponuje, aby na wierzyciela przekazującego informacje do BIG nałożony został **obowiązek przekazywania informacji o podniesionym przez dłużnika zarzucie przedawnienia** (analogicznie jak w przypadku informacji o kwestionowaniu istnienia zobowiązania - art. 14 ust. 3 pkt 3 zw. z art. 2 ust. 1 pkt 4 lit. f ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych).

Również pozostałe **propozycje dotyczące wzmocnienia ochrony dłużników nie zachowują należytego bilansu pomiędzy interesem zbiorowym (bezpieczeństwem obrotu) a interesem indywidualnym.** W szczególności wprowadzenie instytucji sprzeciwu od wpisu informacji gospodarczej według koncepcji zaproponowanej przez Ministerstwo Gospodarki, jak również szczegółowe uregulowanie w ustawie procedur reklamacyjnych dotyczących zasadności wpisu, w ocenie ZFP **spowoduje nieproporcjonalne skomplikowanie procedur, wydłużenie procesu przekazywania informacji do BIG przez wierzycieli, a także wzrost kosztów związanych z przekazywaniem, aktualizowaniem oraz usuwaniem informacji z BIG.** Zachodzi obawa, że wbrew intencjom projektodawców przełoży się to także na **wzrost kosztów dostępu do informacji**, co byłoby sprzeczne z celami regulacji.

8. Zakres informacji gospodarczych

ZFP **popiera propozycje zmierzające do rozszerzenia zakresu informacji, które mogą być gromadzone oraz udostępniane przez BIG.** Zmiany w tym zakresie powinny służyć realizacji celów regulacji w zakresie ułatwienia dostępu do kompleksowej informacji dotyczącej wiarygodności płatniczej. W szczególności na uznanie zasługuje koncepcja, aby BIG mogły pośredniczyć w dostępie do rejestrów (zbiorów) publicznych (pkt. 10 Projektu Założeń). Informacje zawarte w zbiorach publicznych, w szczególności takich jak PESEL oraz CEIDG, mają istotne znaczenie z punktu widzenia weryfikacji tożsamości potencjalnego klienta, która również jest elementem wiarygodności płatniczej. Jednakże

należy zwrócić uwagę, że proponowane zmiany w dalszym ciągu nie zapewniają kompletności udostępnianych informacji z punktu widzenia oceny wiarygodności płatniczej i zdolności kredytowej, zwłaszcza konsumentów. Z tej perspektywy niezwykle istotne znaczenie miałyby **umożliwienie BIG gromadzenia oraz udostępniania informacji o zawartych umowach kredytu lub pożyczki (otwartych rachunkach kredytowych), jak również o złożonych wnioskach o udzielenie kredytu (tzw. dane aplikacyjne)**. Informacja o stanie zobowiązań kredytowych (zarówno wymagalnych, jak i niewymagalnych) ma niezwykle istotne znaczenie dla oceny zdolności kredytowej konsumenta. Natomiast dostęp do danych aplikacyjnych odgrywa ogromną rolę w ograniczaniu zjawiska oszustw kredytowych (fraudów). W tym kontekście należy przypomnieć, że jednym z celów powołania do życia instytucji BIG w 2003 r. było ograniczenie skali oszustw i wyłudzeń w gospodarce (por. uzasadnienie przedłożenia rządowego z dnia 6 czerwca 2002 r., druk 588, s. 20). W ocenie ZFP cele te pozostają w dalszym ciągu aktualne, albowiem fraudy pozostają poważnym problemem, zwłaszcza na rynku finansowym. Stanowią istotny czynnik ryzyka podwyższający koszty działalności kredytowej, a tym samym ograniczający dostępność oraz wpływający na jego cenę na rynku, a przez to hamującym rozwój konsumpcji gospodarstw domowych, będącej w ostatnich latach głównym motorem polskiej gospodarki.

9. Zasada wzajemności

W ocenie ZFP **realizacja celów regulacji w zakresie zapewnienia dostępu do kompletnych informacji dotyczących wiarygodności płatniczej wymaga zasadniczej zmiany modelu wymiany informacji za pośrednictwem BIG**. W dotychczasowym modelu dostęp do informacji nie jest uzależniony od aktywnej partycypacji w systemie wymiany. Jest to poważna wada systemu, która może prowadzić do asymetrii pomiędzy potrzebami informacyjnymi odbiorców informacji (kredytodawców, usługodawców) a zasobami informacyjnymi baz danych BIG. Wynika to z faktu, że niektórzy odbiorcy mogą być zainteresowani wyłącznie w pobieraniu informacji dotyczących kontrahentów innych firm (klientów, kredytobiorców, dłużników), natomiast mogą nie dostrzegać bezpośredniego interesu w dzieleniu się z bazą danych informacjami o własnych kontrahentach. Tymczasem **istotą zrównoważonych systemów wymiany informacji dotyczących wiarygodności płatniczej jest dzielenie się informacjami przez zainteresowane podmioty**. W związku z powyższym ZFP postuluje wprowadzenie zasady wzajemności w odniesieniu do udostępniania informacji za pośrednictwem BIG. Zasada wzajemności (*reciprocity principle*) jest powszechnie stosowana w systemach wymiany informacji na świecie, bądź to jako zasada ustawowa, bądź też na poziomie aktów branżowych, kodeksów dobrych praktyk (por. obowiązujący na rynku brytyjskim kodeks dobrych praktyk branży kredytowej *Information Sharing. Principles of Reciprocity*), czy nawet jako zasada kontraktowa. Zasada wzajemności polega na tym, że dostęp do informacji zawartych w zewnętrznej bazie danych mają wyłącznie podmioty, które

równocześnie przekazują informacje do bazy danych. Obowiązkiwanie tej zasady pozwala na zachowanie niezbędnej równowagi pomiędzy zasobami baz danych a potrzebami informacyjnymi ich klientów. W ocenie ZFP **zasada wzajemności powinna zostać wprowadzona jako zasada ustawowa w działalności BIG.**